

Erfgoedlab Antwerpen

Missie

Erfgoedlab Antwerpen verkent en stimuleert de dynamiek en diversiteit van het cultureel erfgoed in Antwerpen. Wie in de stad begaan is met erfgoed ondersteunen en verbinden we in inclusieve, participatieve projecten. Zo versterken we de aanwezige expertise en vergroten we het erfgoedbewustzijn.

Kernwaarden

- Inclusief** In onze snel evoluerende stad ondersteunen en creëren we contexten waar mensen, groepen en erfgoedgemeenschappen hun cultureel erfgoed kunnen herkennen, benoemen, onderzoeken, delen en doorgeven.
- Relevant** Stedelijke dynamieken beïnvloeden erfgoed en hoe we met erfgoed omgaan. En omgekeerd. We versterken het draagvlak voor erfgoed en de inbedding ervan in de stedelijke samenleving.
- Betrokken** We verbinden ons met wie binnen en buiten de erfgoedsector belang hecht aan, zorg draagt voor of geïnspireerd wordt door cultureel erfgoed.
- Lerend** Samen met onze partners leggen we ervaringsgerichte leertrajecten af over cultureel erfgoed en de kennis en kunde die daarbij komen kijken.
- Wendbaar** We reageren alert op actuele uitdagingen en kansen in het erfgoedveld. We stemmen onze dienstverlening er proactief op af.

Visie

Eeuwen stedelijkheid, eeuwen erfgoed

Erfgoedlab Antwerpen zet in op het cultureel erfgoed in havenstad Antwerpen, in al zijn diversiteit: verzamelingen die mensen bewaren, tradities die ze doorgeven en verhalen die ze koesteren. Soms verenigen mensen zich uitdrukkelijk rond erfgoed, zoals musea en heemkringen. Er zijn ook groepen die zichzelf niet identificeren in termen van erfgoed maar er wel rond werken. Sommige erfgoedgemeenschappen bestaan zelfs alleen maar virtueel. Het erfgoedlandschap in Antwerpen vandaag is het resultaat van eeuwen stedelijke geschiedenis en wereldwijde verbondenheid en daardoor rijk, gelaagd en divers.

Erfgoedynamieken in kaart

Naast het roerend, immaterieel en digitaal erfgoed zelf, schenken we ook aandacht aan hoe erfgoed ontstaat en (al dan niet) wordt overgedragen. De achterliggende processen van betekenisgeving en waardebeoordeling die beslissen over wat erfgoed is en wat niet. Het is een bewuste of onbewuste selectie door elke generatie, samenleving, groep of zelfs individu. Het vertelt iets over wie we zijn en hoe we naar het verleden en de toekomst kijken. Samen met vele partners binnen en buiten de erfgoedsector zetten we het erfgoed en de erfgoedprocessen op de kaart.

Erfgoed in meervoud

Erfgoed brengt mensen samen in erfgoedgemeenschappen: ze delen iets wat hen een eigenheid geeft. Maar erfgoed kan zo ook verdelen. Niet iedereen hecht er dezelfde waarde aan. We bekijken het Antwerpse erfgoedveld daarom als een bont en continu veranderend netwerk van individuen, groepen en organisaties die elk hun eigen betekenis vinden in erfgoed. Generaties van mensen met verschillende achtergronden, overtuigingen en posities komen binnen dat meerstemmige erfgoednetwerk met elkaar in contact.

Participatief en lerend netwerk

Als Erfgoedlab bouwen we mee aan dat netwerk. We zetten in op actieve participatie van al wie met erfgoed te maken heeft. We begeleiden ervaringsgerichte leertrajecten en ondersteunen lokale spelers om de blik op erfgoed en de erfgoedfuncties te verfijnen en actualiseren. We maken maximaal gebruik van de aanwezige expertise, competenties en ervaringen van alle partners in het netwerk. Zo streven we ernaar het erfgoedbewustzijn te vergroten en erfgoed duurzaam in te bedden in de maatschappij. Die van vandaag, én van morgen.

Strategische doelstellingen

We vertalen onze missie in vijf strategische doelen, waarmee we de komende jaren de dienstverlening aan het brede cultureel erfgoedveld in Antwerpen centraal stellen. Ze vormen ons kompas en haken strategisch in elkaar (zie schema).

1. We verbreden de kijk op erfgoed

We brengen cultureel erfgoed en het uitgebreide erfgoednetwerk in Antwerpen dynamisch en fijnmazig in kaart. Zo verbreden we de beeldvorming rond cultureel erfgoed, we maken die diverser en verhogen de maatschappelijke zichtbaarheid ervan.

2. We stimuleren erfgoedbewustzijn

We zetten in op bestaande initiatieven die het erfgoedbewustzijn bij groepen vergroten, en maatschappelijke dialoog en reflectie over erfgoed stimuleren. We ontwikkelen hiervoor duurzame trajecten gericht op samenwerking, kennisdeling en methodiekontwikkeling.

3. We doorlopen innovatieve erfgoedleertrajecten

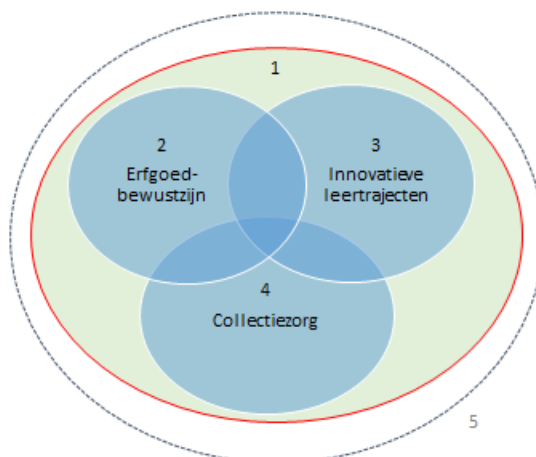
We verkennen via participatieve, multidisciplinaire proeftuinen de invloed van maatschappelijke transitie op stedelijk erfgoed en de achterliggende erfgoedprocessen.

4. We zorgen voor lokale erfgoedcollecties

We werken samen met lokale, stedelijke en Vlaamse partners om het behoud en beheer van erfgoedcollecties buiten de erkende erfgoedinstellingen te verbeteren.

5. We bouwen actief aan een lerende netwerkorganisatie

We bouwen het Erfgoedlab Antwerpen uit tot een dynamische en lerende netwerkorganisatie, duurzaam ingebed in het lokale, Vlaamse en internationale erfgoedveld.

SD1 - We verbreden de kijk op erfgoed

We brengen cultureel erfgoed en het uitgebreide erfgoednetwerk in Antwerpen dynamisch en fijnmazig in kaart. Zo verbreden we de beeldvorming rond cultureel erfgoed, we maken die diverser en verhogen de maatschappelijke zichtbaarheid ervan.

Het MAS breidde de afgelopen jaren met thematische projecten en de participatieve stadswerking van het museum de kaart met lokale erfgoedactoren gevoelig uit. Zij vormen samen de Collectie Antwerpen. Maar het cultureel erfgoedveld verandert snel, zeker in zo'n snel evoluerende en superdiverse stad als Antwerpen. De veldtekening van de Collectie Antwerpen is nooit volledig. Ze omvat niet alle actoren en dynamieken in al hun veelheid, dichtheid en diversiteit. Zo ontbreekt veel immaterieel erfgoed, doorgaans gelinkt aan verenigingen of subculturen die zichzelf niet in erfgoedtermen definiëren. Hetzelfde geldt voor initiatieven gericht op actuele thema's of stedelijke transitie, maar soms met een belangrijke erfgoedcomponent. De betrokkenen staan er vaak niet bij stil dat waar ze zorg voor dragen of voor ijveren 'erfgoed' is. Zo blijft veel cultureel erfgoed onder de radar en wordt het niet benoemd, (h)erkend en gevaloriseerd.

Met het Erfgoedlab Antwerpen steken we onze voelsprietten uit op zoek naar dit minder zichtbaar erfgoed. We breiden zo de bestaande veldtekening van het stedelijke cultureel erfgoed uit en updaten ze voortdurend.

Dat vormt het vertrekpunt voor verfrissende communicatieacties waarin we de dichtheid, gelaagdheid, diversiteit en dynamiek van het stedelijk erfgoed beter zichtbaar maken. Zo kunnen we de blik op erfgoed en erfgoedactoren verbreden en actualiseren, en gericht inspelen op erfgoed(netwerk)opportunities in de stad.

SD1 – OD1

We bouwen het Erfgoedlab uit tot radar in een stadsbreed netwerk, waarmee we diverse vormen van cultureel erfgoed proactief detecteren. Zo verfijnen en updaten we voortdurend de dynamische stedelijke erfgoedkaart.

Meetbare actie	Indicator	Meet-frequentie	Partner
Betere afstemming en inzet van bestaande databases	Nota van aanpak Evaluatie-verslag	2021 2022	Stadsdienst Cultuur, Verenigingendatabank Fenix, Studiedienst-Stad in Cijfers, Felixarchief, WIE, FARO
Uitbouw van een netwerk van erfgoedambassadeurs voor vroege detectie van initiatieven rond erfgoed of met erfgoedpotentieel	Aantal erfgoed-ambassadeurs	Jaarlijks	Stadsmakers, Burgerbegroting, Cultuurantennes, eigen netwerk
Verfijning en permanente update van de veldtekening door toevoeging van nieuwe types erfgoed en erfgoedspelers	Aantal toevoegingen Aantal updates	Jaarlijks	

Specifieke verbredende acties ter identificatie van immaterieel cultureel erfgoed	Aantal acties Aantal geïdentificeerde ICE-elementen	Jaarlijks	WIE
---	--	-----------	-----

SD1 – OD2

We vernieuwen en verbreden de werking rond de Collectie Antwerpen als draaischijf voor samenwerking en als digitaal platform voor cultureel erfgoed.

Meetbare actie	Indicator	Meet-frequentie	Partner
Doorontwikkeling van de periodieke stadsbrede erfgoedontmoetingsdag <i>De Ronde van Antwerpen</i> als expertiseplatform en netwerkmoment voor Antwerpse erfgoedspelers	Aantal activiteiten en verslag	Jaarlijks	
Verbreden van het digitale kanaal Collectie Antwerpen (https://www.mas.be/nl/pagina/lokale-samenwerking) en doorontwikkeling in online communicatietools	Plan van aanpak Oplevering en evaluatie online tools	2021 Jaarlijks vanaf 2022	Stadsdienst Ondernemen & Stadsmarketing, Publiq
Ontwikkeling van een aanpak om individuen, groepen en gemeenschappen te stimuleren om hun erfgoed zelf zichtbaar te maken via online tools	Plan van aanpak Oplevering en evaluatie online tools	2021 Jaarlijks vanaf 2022	Stadsdienst Ondernemen & Stadsmarketing

SD1 – OD3

We realiseren prikkelende communicatieacties die de diversiteit en dynamiek van het Antwerpse erfgoed en de erfgoednetwerken beter zichtbaar maken. Gericht op een breder en divers publiek, om maatschappelijke reflectie en dialoog over erfgoed te stimuleren.

Meetbare actie	Indicator	Meet-frequentie	Partner
Presentatie van de Collectie Antwerpen anno 2021 in MAS-Wandelboulevard (als nulmeting voor de komende beleidsperiode)	Eindproduct (presentatie) en evaluatie	2021	Stadsdienst Ondernemen & Stadsmarketing, districten
Realisatie van een online publicatiebeleid met focus op verrassende erfgoedverhalen en minder gekend cultureel erfgoed	Plan van aanpak Aantal publicaties	2021 Jaarlijks vanaf 2022	Stadsdienst Ondernemen & Stadsmarketing, districten

Realisatie van meerjarige opdrachten voor contentontwikkeling (documenteren van erfgoedinitiatieven)	Aantal realisaties	Jaarlijks	Contentpartners: journalisten, auteurs storytellers, fotografen, kunstenaars
Realisatie van formats, campagnes of redactionele samenwerkingen over erfgoedthema's of -reeksen	Aantal realisaties en evaluatie	Twee-jaarlijks	Stadsdienst Ondernemen & Stadsmarketing, externe (media)partners
Stadsbrede inhoudelijke coördinatie van Erfgoeddag als drempelverlagend netwerkevenement	Erfgoeddag	Jaarlijks	FARO, Stadsdienst Ondernemen & Stadsmarketing

SD2 – We stimuleren erfgoedbewustzijn

We zetten in op bestaande initiatieven die het erfgoedbewustzijn bij groepen kunnen voeden en maatschappelijke dialoog en reflectie over erfgoed willen stimuleren. We ontwikkelen hiervoor duurzame begeleidingstrajecten gericht op samenwerking, kennisdeling en methodiekontwikkeling.

In de havenstad Antwerpen bestaat een grote erfgoeddynamiek. Bewust of onbewust brengt erfgoed mensen en groepen samen. Zelfs als ze dit niet uitdrukken in termen van 'erfgoed', vereenzelvigen individuen, groepen en gemeenschappen zich met iets dat ze gemeenschappelijk hebben, iets dat 'van ons' is. Ook al hecht iedereen er misschien wel een andere waarde aan. Heel wat scholen, wijken en verenigingen in Antwerpen doen vandaag al aanzetten voor een inclusieve en meerstemmige maatschappelijke omgang met erfgoed. Maar ze vinden niet altijd de weg naar erfgoedbewaarders of de juiste ondersteuning. Antwerpse schoolklassen bezoeken maar weinig musea. Buurtcomités en verenigingen kennen niet altijd de rijkdom van bronnenmateriaal in bestaande erfgoedcollecties. Gemeenschappen beleven hun tradities en praktijken, maar weten niet dat ze deze kunnen versterken met borgingsmaatregelen. Met het Erfgoedlab Antwerpen brengen we maatschappelijke actoren samen rond erfgoed en zetten we in op kennisopbouw, kennisdeling en methodiekontwikkeling. We brengen op die manier gerichte ondersteuning en stimuleren samenwerking, om daarmee de bestaande erfgoeddynamieken te versterken. We focussen op vier specifieke contexten:

- *erfgoededucatie in het onderwijs;*
- *omgang met 'beladen' erfgoed dat mensen mogelijk kwetst of verdeelt;*
- *begeleiding van borgingstrajecten voor immaterieel erfgoed;*
- *ondersteuning van groepen burgers die hun eigen erfgoedkroniek willen maken.*

Centraal in al deze trajecten staan het versterken van het huidige en toekomstige draagvlak voor erfgoed en de inbedding ervan in de stedelijke samenleving.

SD2 – OD1

We stimuleren erfgoedwijsheid bij Antwerpse kinderen, jongeren en volwassenen. Dit doen we door samenwerkingsprojecten op te zetten en methodiekontwikkeling rond erfgoededucatie te ondersteunen in het Antwerpse onderwijs.

Meetbare actie	Indicatoren	Meet-frequentie	Partner
Uitrol over districten en stedelijke doorontwikkeling van de 'Buurten met Erfgoed'-methodiek voor het basisonderwijs	Aantal trajecten en evaluatie	Jaarlijks	Buurten met Erfgoed, districten, dienst Onderwijsbeleid, UA of Hogeschool (Lerarenopleiding), Histories
Piloottraject en methodiekontwikkeling rond erfgoededucatie in (beroepstechnische) secundaire scholen in een stedelijke omgeving	Traject en evaluatie	Beleidsperiode	UA of Hogeschool (Lerarenopleiding), Buurten met Erfgoed, districten, dienst Onderwijsbeleid, stedelijke musea

Samenwerking met Atlas in functie van erfgoededucatie in het kader van Inburgering (lessen Maatschappelijke Oriëntatie)	Traject en evaluatie	Beleidsperiode	Atlas, publiekswerkers stedelijke musea
---	----------------------	----------------	---

SD2 – OD2

We stimuleren de ontwikkeling van een constructieve publieke dialoog over erfgoed dat kwetst of verdeelt, door lokale samenwerkingen op te zetten en te ondersteunen, waarbij verschillende actoren hun expertise hierover met elkaar kunnen delen.

Meetbare actie	Indicatoren	Meet-frequentie	Partner
Ondersteuning bij ontwikkeling van buurtgerichte werkvormen voor omgang met lokaal erfgoed, ook als dat gevoelig ligt (bv. historische littekens in de publieke ruimte)	Aantal interventies, evaluatie	Jaarlijks	Lokale cultuurteams in districten, Vredescentrum
Meerjarig participatief publiekstraject rond uiteenlopende perspectieven op en omgang met koloniale monumenten	Traject en evaluatie	Jaarlijks	Kunst in de Stad, Boek en Letteren, secundaire scholen
Actieve deelname aan de stedelijke werking rond herinneringscultuur WOII	Traject en evaluatie	Jaarlijks	Vredescentrum, stedelijke werkgroep
Expertisedeling rond beladen erfgoed op nationaal en internationaal niveau	Aantal uitwisselingsmomenten Voortgangsrapport	Tweejaarlijks	Musea en Erfgoed Antwerpen, Reinwardt Academie, FARO, Samenwerkingsverband Beladen Erfgoed, Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed NL

SD2 – OD3

We ondersteunen en begeleiden lokale erfgoedspelers bij borgingstrajecten van onderbelicht maar herkenbaar immaterieel cultureel erfgoed, om zo het erfgoedbewustzijn en -netwerk te vergroten.

Meetbare actie	Indicatoren	Meet-frequentie	Partner
Begeleiden van kwaliteitsvolle borgingstrajecten van minder gekende stedelijke immaterieel erfgoedpraktijken van diverse erfgoedactoren	Aantal trajecten, evaluatierapport	Jaarlijks	WIE

Realisatie van een stadsbrede herkenbare communicatielijn rond immaterieel erfgoed (bv. online videoportretten)	Plan van aanpak Aantal realisaties & evaluatie	2021 Jaarlijks	Stadsdienst Ondernemen & Stadsmarketing
---	--	-------------------	--

SD2 –OD4

We stimuleren en ondersteunen erfgoedinitiatieven van groepen burgers die hun erfgoedkroniek willen maken. Dit doen we door inhoudelijke, productionele of communicatieve hulp te bieden, in afstemming met andere partners uit het erfgoednetwerk.

Meetbare actie	Indicatoren	Meet-frequentie	Partner
Lancering van een meerjarig traject <i>Stadskronieken</i> (werktitel) dat lokale initiatieven (straat- of wijk-groepen, verenigingen, generatie-bedrijven...) ondersteunt bij het uitwerken van hun erfgoedkroniek	Plan van aanpak	2021	Histories, Felixarchief, erfgoedambassadeurs in de stad, districten
Ontwikkeling van ondersteunende methodieken en een kennisnetwerk voor initiatiefnemers van een erfgoedkroniek	Ontwikkeling methodiek en netwerk	2021	Histories, Felixarchief, districten, Erfgoedcel Leuven
Realisatie van een stadsbrede herkenbare communicatielijn rond erfgoedkronieken (bv. reeks publicaties en/of online videoportretten)	Aantal kronieken	Jaarlijks	Stadsdienst Ondernemen & Stadsmarketing

SD3 – We doorlopen innovatieve erfgoedleertrajecten

We verkennen via participatieve, multidisciplinaire proeftuinen de invloed van maatschappelijke transitie op stedelijk erfgoed en de achterliggende erfgoedprocessen.

Cultureel erfgoed is geen geïsoleerd gegeven en dus onderhevig aan maatschappelijke ontwikkelingen en trends. Die hebben het begrip 'erfgoed' verruimd. Zo doen de toenemende digitalisering en connectiviteit 'nieuwe' online erfgoedgemeenschappen en uitwisselingen rond erfgoed ontstaan. Maatschappelijke transitie beïnvloeden ook de manier waarop stadsgemeenschappen omgaan met hun erfgoed. Door globalisering, verhoogde mobiliteit en demografische transformaties verandert de samenstelling van erfgoedgemeenschappen voortdurend, veel sneller dan voorheen. Daardoor komt bestaand erfgoed onder druk te staan, wordt het anders bewaard of doorgegeven, in nieuwe vormen herverpakt of herontdekt. Of gaat het verloren.

Hoe kunnen we omgaan met deze 'nieuwe' en 'bedreigde' vormen van erfgoed? Ze stellen ons voor de uitdaging om met nieuwe ogen naar de uiteenlopende erfgoedpraktijken te kijken, om te onderzoeken of we de erfgoedfuncties innovatief moeten invullen. We gebruiken de stedelijke context van Antwerpen als proeftuin om deze nieuwe erfgoeddynamieken te onderzoeken, eigen aan de stedelijke realiteit van vandaag. Daarvoor zetten we interdisciplinaire participatieve projecten en leertrajecten op met lokale erfgoedactoren, om samen hun erfgoed te bestuderen. We onderzoeken daarbij ook of die erfgoedgemeenschappen en hun erfgoed de erfgoedfuncties en de professionele sector kunnen beïnvloeden.

SD3 – OD1

In buurten van stedelijke transitie verkennen we, in co-productie met bewoners, de invloed van de plekken waar ze wonen, werken of verblijven op hun beleving van cultureel erfgoed. We ondersteunen hen in hun onderzoek naar welk erfgoed hun geheugen van de buurt vormt.

Meetbare actie	Indicator	Meet-frequentie	Partner
Dynamische ruimte voor drie gebiedsgerichte trajecten gespreid over de beleidsperiode: <ul style="list-style-type: none">- We starten met een proefproject met buurtbewoners van de Stuienbergwijk naar aanleiding van de sluiting van het Stuienbergziekenhuis en de herontwikkeling van de site: wat omschrijven zij als cultureel erfgoed dat het DNA van de ziekenhuissite bepaalt?- De twee volgende projecten kiezen we later, in functie van actuele stadstransities op dat moment (optioneel: erfgoed in parken of havengebied)	Per traject: Ontwikkeling projectomschrijving Documentatie van traject Evaluatie Rapportering	Twee-jaarlijks	Wijkactoren, AG VESPA, Ziekenhuis Netwerk Antwerpen, Lambotte Museum

Documentatie, toetsing, systematisering en expertisedeling over deze experimentele processen en werkvormen	Ontwikkeling en uitvoering plan van aanpak	Beleidsperiode	UA, KdG, Stadslab 2050, internationale partners (o.a. Workshop Active City Collections)
--	--	----------------	---

SD3 – OD2

In verschillende experimenten onderzoeken we of en hoe de erfgoedfuncties toepasbaar zijn op digitaal erfgoed, digitale erfgoeddragers en digitale erfgoednetwerken.

Meetbare actie	Indicatoren	Meet-frequentie	Partner
Onderzoek naar de toepasbaarheid van erfgoedfuncties op digitale collectievorming door burgers via smartphone en social media (zoals instagram)	Plan van aanpak Documentatie van traject Evaluatie Rapportering	Twee-jaarlijks	Meemoo
Onderzoek naar de toepasbaarheid van erfgoedfuncties en het omschrijven van erfgoedgemeenschappen op de dynamiek van social media (zoals Facebook en YouTube)	Plan van aanpak Documentatie van traject Evaluatie Rapportering	Twee-jaarlijks	Meemoo
Documentatie, toetsing, systematisering en expertisedeling over deze experimentele processen en werkvormen	Ontwikkeling en uitvoering plan van aanpak	Beleidsperiode	Meemoo, internationale partners (bv. Imagine IC)

SD3 – OD3

Waar door demografische transformaties de overdracht van erfgoed onder druk komt te staan, zetten we, in coproductie met oude en nieuwe beoefenaars, experimenten op rond borgingstrajecten. Daarbij maken we telkens een update van het aanwezige erfgoed via identificatie, documentatie en creatieve transmissie. We richten onze aandacht specifiek op traditionele podiumkunsten, ambachten en kunstzinnige en ambachtelijke tradities.

Meetbare actie	Indicatoren	Meet-frequentie	Partner
Dynamische ruimte voor drie experimenten gespreid over de beleidsperiode: - We starten met een proefproject rond ambachten en innovatie: overdracht, uitwisseling en hedendaagse toepassingen van (textiel)ambachten en andere traditionele technieken en kennispraktijken	Plan van aanpak Documentatie van traject Evaluatie Rapportering	Twee-jaarlijks	Doek vzw, ETWIE, MoMu, DIVA, Museum Plantin-Moretus

<ul style="list-style-type: none"> - Project dat focust op stedelijke updates van muzikaal erfgoed (zoals het Antwerps Liedboek) of (over)levende muzikale tradities met uiteenlopende culturele wortels - Het derde experiment wordt later bepaald in functie van op dat moment kwetsbaar erfgoed 			Museum Vleeshuis Klank van de Stad, Conservatorium (Onderzoeksproject Een Nyeu Liedeken), Erfgoed van Wannes vzw
Documentatie, toetsing, systematisering en expertisedeling over deze experimentele processen en werkvormen	Ontwikkeling en uitvoering plan van aanpak	Beleidsperiode	WIE, ETWIE, CEMPER, internationale partners (bv. Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland)

SD4 – We zorgen voor lokale erfgoedcollecties

We werken samen met lokale, stedelijke en Vlaamse partners om het behoud en beheer van erfgoedcollecties buiten de erkende erfgoedinstellingen te verbeteren.

Heel wat erfgoedcollecties in Antwerpen worden beheerd door instanties of vrijwilligersverenigingen buiten de erkende erfgoedsector. Dit gaat onder andere over:

- verzamelingen van verenigingen in particulier beheer;
- roerende levensbeschouwelijke collecties, waaronder deze van te herbestemmen parochiekerken;
- historisch gegroeide collecties bij overheidsdiensten binnen de Groep Antwerpen (samengesteld uit onder andere stad Antwerpen, Lokale Politie, OCMW, ...), waaronder ook het erfgoed in de districtshuizen.

Zorg dragen voor deze collecties blijft een centraal aandachtspunt. Ze maken immers deel uit van het cultureel erfgoed in Antwerpen. Een integraal depotbeleid veronderstelt dat erfgoed op de meest aangewezen plek wordt bewaard. Een consequente, omvattende visie op waardering en bewaring is hiervoor nodig. We scheppen daarom een kader van ondersteuning en duidelijke afspraken over inventarisatie en registratie, maar ook over waarden en herbestemming.

Voor bedreigde collecties bestaat de uitdaging erin een goede en zinvolle plek voor bewaring en/of presentatie te vinden. Bijvoorbeeld voor te herbestemmen parochiale kerken is het wenselijk om de expertises en instrumenten te bundelen, in Antwerpen en Vlaanderen, soms zelfs over diensten en beleidsdomeinen heen. Het Erfgoedlab Antwerpen speelt daarbij een verbindende en faciliterende rol.

Om in te spelen op de vraag naar bovenlokale ondersteuning op het vlak van registratie en collectiezorg, leiden we de districten, diensten en collectiebeherende verenigingen toe naar bovenlokale expertise en ondersteuningsmogelijkheden.

SD4 – OD1

We nemen een coördinerende en faciliterende rol op met betrekking tot de zorg voor en het beheer van roerende erfgoedcollecties van Antwerpse stedelijke overheden die niet beheerd worden door de stedelijke musea.

Meetbare actie	Indicator	Meet-frequentie	Partner
Regierol in de uitwerking en goedkeuring van een afsprakenkader voor de registratie en het dynamisch beheer van niet-museale roerende erfgoedcollecties binnen de Groep Antwerpen	Goedkeuring afsprakenkader	2021	Musea en Erfgoed Antwerpen/Behoud en Beheer, stadsbedrijf Bestuurszaken, districten
Toepassing en opvolging van het afsprakenkader door periodiek overleg en responsabilisering van de interne dienst Bestuurszaken, die overkoepelend werkt voor de districten	Aantal overlegmomenten Evaluatie samenwerking	Tweejaarlijks	Musea en Erfgoed Antwerpen/Behoud en Beheer, stadsbedrijf Bestuurszaken, districten, FelixArchief

Uitvoering van een waarderings-traject in functie van een optimale bestemming van door districten beheerd roerend stadspatrimonium	Eindrapport	Beleidsperiode	Musea en Erfgoed Antwerpen/Behoud en Beheer, stadsbedrijf Bestuurszaken, districten
Onderzoek naar de positionering van de stedelijke historische praalwagens in functie van een gezonde balans tussen collectiezorg en borging van immateriële stoetentradities	Eindrapport	Beleidsperiode	Musea en Erfgoed Antwerpen/Behoud en Beheer, stadsdienst Evenementen, districten, hogeschool of universiteit

SD4 - OD2

In nauw overleg en samenwerking met de districten, organiseren of faciliteren we bovenlokale initiatieven, ondersteuning en begeleidingstrajecten die tegemoet komen aan de noden van lokale erfgoedverenigingen op het vlak van collectiezorg. We stimuleren de vorming van een stadsbreed lerend netwerk.

Meetbare actie	Indicator	Meetfrequentie	Partner
Advisering en toeleiding van vrijwilligersverenigingen bij registratie en digitalisering van hun collecties in functie van duurzaam beheer	Aantal adviezen Aantal begeleidingsmomenten	Jaarlijks	Districten, Vlaamse erfgoeddatabanken, Felixarchief, Archiefbank Vlaanderen, andere erfgoedcellen
Intervisie, vormings- of adviesmomenten of (digitale) tools op maat van lokale spelers rond registratie, digitalisering en erfgoedzorg	Aantal momenten Oplevering tools	Jaarlijks	Archiefbank Vlaanderen, MeeMoo, FARO, FelixArchief, Monumentenzorg
Continueren en promoten van de uitleendienst erfgoed	Aantal uitleningen	Jaarlijks	FARO, Musea en Erfgoed Antwerpen

SD4 - OD3

Voor collecties die in het gedrang komen, zoals die van parochiale kerken, zetten we proactief in op bemiddeling en afstemming op bovenlokaal vlak om dit erfgoed optimaal te inventariseren, waarderen en bewaren.

Meetbare actie	Indicator	Meetfrequentie	Partner
Ondersteuning en doorverwijzing van lokale kerkbesturen bij de inventarisatie van hun collecties religieus erfgoed	Aantal adviezen	Jaarlijks	Dienst Erfgoed Provincie Antwerpen, Parcum, Musea en Erfgoed Antwerpen/Behoud en Beheer, stadsdienst Erediensten, bisdom

Vorming en begeleiding van een vrijwilligersteam voor inventarisatiesacties	Oprichting team Evaluatierapport	2021 Jaarlijks	Dienst Erfgoed Provincie Antwerpen, Parcum
Afstemming met bevoegde instanties in functie van herbestemmingstrajecten voor roerend levensbeschouwelijk erfgoed bij de geplande herbestemming van parochiekerken	Aantal overlegmomenten	Jaarlijks	Dienst Erfgoed Provincie Antwerpen, Parcum, Musea en Erfgoed Antwerpen/Behoud en Beheer, stadsdienst Erediensten, bisdom, stadsdienst Monumentenzorg
Uitwerking van actieplan in opvolging van het onderzoek <i>Hemelsbreed: divers religieus erfgoed in Vlaanderen</i> dat het erfgoed en de erfgoednaden van niet-katholieke erkende erediensten in kaart brengt	Oplevering actieplan Evaluatieverslagen	2021 Jaarlijks	Parcum, KADOC-KULeuven, Dienst Erfgoed Provincie Antwerpen, stadsdiensten Monumentenzorg en Erediensten
Proactieve afstemming, bemiddeling en begeleiding inzake de toekomst van de bedreigde collectie-Lambotte bij herbestemming van de Stuivenbergsite	Plan van aanpak Aantal overlegmomenten Evaluatie	2021 Beleidsperiode	Lambotte Museum, AG VESPA, Ziekenhuis Netwerk Antwerpen, ETWIE
Dynamische ruimte om flexibel in te spelen op acute uitdagingen of opportuniteiten rond lokale collecties	Evaluatieverslag	Jaarlijks	

SD5 – We bouwen actief aan een lerende netwerkorganisatie

We bouwen het Erfgoedlab Antwerpen uit tot een dynamische en lerende netwerkorganisatie, duurzaam ingebed in het lokale, Vlaamse en internationale erfgoedveld.

Als nieuw samengesteld team ontwikkelt het Erfgoedlab Antwerpen zich in de komende beleidsperiode tot een wendbaar knooppunt binnen een stadsbreed dynamisch erfgoednetwerk. We bouwen verder op de werking en expertise van het MAS, de koepel Musea en Erfgoed Antwerpen en de Collectie Antwerpen. Die verrijken we met de kennis, ervaringen, competenties en expertises van de andere erfgoedactoren, die we daartoe mobiliseren en valoriseren. Dat zijn zowel professionele instellingen als vrijwilligersorganisaties, zowel groepen als individuen, zowel binnen als buiten het klassieke erfgoedveld.

Samen vormen we een multidisciplinair team, waarmee we een leerproces rond participatieve en co-creatieve dienstverlening doorlopen. Dit doen we door de principes van design thinking toe te passen op leertrajecten rond relevante maatschappelijke erfgoeduitdagingen, die we centraal stellen in ons beleidsplan. De verbindende trajecten en innovatieve projecten en acties die we opzetten, dragen bij tot deze leerprocessen. Waar mogelijk en relevant, maken we ze inzetbaar voor het brede erfgoedveld, ook buiten Antwerpen. Zo bestendigen we niet alleen de uitbouw van een horizontaal, stadsbreed erfgoednetwerk, maar investeren we ook in duurzame verticale connecties met strategische Vlaamse en internationale erfgoedpartners. Op die manier willen we met het Erfgoedlab Antwerpen het draagvlak en de duurzame inbedding van onze dienstverlening aan het brede cultureel erfgoedveld in Antwerpen verzekeren.

SD5 – OD1

We bouwen de basiswerking van het Erfgoedlab uit, verfijnen het nieuwe werkmodel en verankeren dit binnen de stedelijke organisatiestructuur.

Meetbare actie	Indicator	Meet-frequentie	Partner
Verfijnen van het nieuwe werkmodel: organogram, overlegstructuur en positionering	Oplevering gedetailleerd werkmodel	2021	Musea en Erfgoed Antwerpen
Voeren van een personeels- en vormingsbeleid met aandacht voor diversiteit, co-creatie en multidisciplinaire werkmethodes	Teamprofielen Aantal vormingen	Jaarlijks	Musea en Erfgoed Antwerpen
Opstart en uitbouw van een eigen vrijwilligersbeleid voor het Erfgoedlab	Oplevering vrijwilligersplan Aantal vrijwilligers	2021 Jaarlijks	Musea en Erfgoed Antwerpen
Uitbouw van een doordacht en duurzaam zakelijk beleid	Financiële rapportering	Jaarlijks	Musea en Erfgoed Antwerpen
Tussentijdse evaluatie en bijsturing van het beleidsplan halfweg de beleidsperiode	Evaluatierapport en update beleidsplan	2024	Musea en Erfgoed Antwerpen

SD5 - OD2

We investeren in duurzame netwerken en samenwerkingen. Zowel horizontaal (binnen Antwerpen) als verticaal (Vlaams, internationaal).

Meetbare actie	Indicator	Meet-frequentie	Partner
Organisatie en coördinatie van een periodiek stadsbreed erfgoedoverleg ter ondersteuning van de (lokaal bevoegde) districtsteams en gespecialiseerde overkoepelende stadsdiensten	Aantal overlegmomenten	Jaarlijks	Districten, stadsdienst Monumentenzorg, Felixarchief
Ontwikkeling en realisatie van een overleg- en netwerkmodel voor burgerparticipatie en intervisie (bv. erfgoedambassadeurs, erfgoedvrijwilligers)	Oplevering van model Aantal bijeenkomsten	2021 Jaarlijks	Stadslabo 2050, Sociale Innovatiefabriek, DEMOS, FARO
Uitbouw van een dynamisch en soepel werkend adviesorgaan of –structuur met deelname van erfgoedambassadeurs en sleutelfiguren	Oplevering model en plan van aanpak Aantal ontmoetingen en adviezen	2021 Jaarlijks	Stadslabo 2050, Sociale Innovatiefabriek, DEMOS, FARO
Jaarlijkse bilaterale gespreksronde met een ruime selectie van gekende en nieuwe erfgoedpartners n.a.v. de opmaak van het volgende jaarplan	Aantal overlegmomenten	Jaarlijks	
Actieve deelname aan relevante overlegplatformen in Vlaanderen en Brussel in functie van expertisedeling	Aantal bijeenkomsten	Jaarlijks	FARO, Vlaamse erfgoedcellen en kunststedenoverleg, landelijke dienstverlenende rollen
Internationale samenwerking	Aantal samenwerkingsmomenten	Jaarlijks	European Workshop Active City Collections (stadsmusea Londen, Rotterdam, Berlijn, Frankfurt, Gent en Antwerpen) Reinwardt Academie, Imagine IC, Verhalenhuis Belvédère

SD5 – OD3

We ontwikkelen het Erfgoedlab Antwerpen als een lerende organisatie en plaatsen de ontwikkeling en uitwisseling van kennis, kunde en ervaring centraal in de werking.

Meetbare actie	Indicator	Meet-frequentie	Partner
Intern leertraject over toepassing van labo-methodieken, design thinking, participatief en drempelverlagend werken	Aantal vormingen en overlegmomenten	Jaarlijks	Stadslabo 2050, Sociale Innovatiefabriek, DEMOS, UA
Procesdocumentatie, systematisering en delen (communicatie) van opgedane kennis en ervaring rond participatieve en co-creatieve werkvormen	Aantal documentatiedossiers en communicatiemomenten	Jaarlijks	Stadslabo 2050, Sociale Innovatiefabriek, DEMOS, FARO
Onderzoeks- en stageprojecten	Aantal stages en projecten	Jaarlijks	UA, AP Hogeschool, KdG Hogeschool, andere universiteiten en hogescholen
Deelname aan initiatieven rond nationale en internationale expertiseopbouw en –deling	Aantal deelnames	Jaarlijks	FARO, European Workshop Active City Collections, Reinwardt Academie, Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland, enz.